

Byla C-797/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. gruodžio 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. gruodžio 15 d.

Ieškovas:

Y. YA.

Atsakovė:

K. P.

Pagrindinės bylos dalykas

Byla iškelta gavus Y. YA. prašymą priimti apsaugos nuo smurto orderį. Šiuo metu tebenagrinėjamas tik ginčas dėl bylinėjimosi išlaidų, dėl jo pateikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remdamasis SESV 267 straipsniu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui dvi klausimų dėl išaiškinimo grupes. Pirmoji klausimų grupė susijusi su teisminių institucijų nepriklausomumu, visų pirma su Bulgarijos teisės aktuose nustatytų ilgalaikio teisėjų delegavimo taisyklių suderinamumu su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimu užtikrinti Europos Sąjungos valstybių narių teismų nepriklausomumą. Antroji klausimų grupė susijusi su teisės aktu, kuriuos priėmė nepriklausomo teismo standartų galbūt neatitinkanti institucija, poveikiu tuo atveju, kai šiame akte yra nurodymų žemesnės instancijos nacionaliniam teismui.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai pažeidžiamas teismų nepriklausomumas, piliečiams nesukuriamos veiksmingos teisių gynimo priemonės, būtinos užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą, jeigu vienoje iš Europos Sąjungos valstybių narių leidžiama teisėjus, jiems sutikus, neribotam laikui deleguoti į aukštesnės instancijos teismą nuo kitų valstybės institucijų nepriklausančios teismus administruojančios institucijos sprendimu, kai yra numatytos sąlygos sprendimui dėl delegavimo sustabdymo priimti bei teisių gynimo priemonė, kuri vykstant procesui vis dėlto neturi atidedamojo poveikio, ir kokiais kriterijais remiantis reikėtų konkrečiai įvertinti, ar leidžiama deleguoti teisėją neribotam laikui?
2. Ar atsakymas į pirmąjį klausimą būtų kitoks, jeigu įstatyme yra numatytos objektyvios sąlygos, kada gali būti priimamas sprendimas sustabdyti delegavimą, ir teismas gali jas peržiūrėti, tačiau deleguojamų teisėjų atrankos sąlygų, kurias galėtų peržiūrėti teismas, nėra numatyta?
3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta, kad teisėjus tokiomis sąlygomis leidžiama deleguoti, kai laikomasi objektyvių taisyklių: ar vertinant, kiek nacionalinės nuostatos pažeidžia ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatytą pakankamų teisių gynimo priemonių reikalavimą, reikia atsižvelgti ne tik į įstatyme nustatytus kriterijus, bet ir į tai, kaip kompetentingos administracinės ir teisminės institucijos juos taiko?
4. Ar Komisijos sprendimas 2006/929/EB turi būti aiškinamas taip, kad atsakymas į pirmiau pateiktus tris klausimus būtų kitoks, jeigu būtų nustatyta nacionalinė delegavimo praktika, grindžiama panašiomis į šiuo metu galiojančias taisyklėmis, ir dėl to kiltų prieštaravimų pagal minėtu sprendimu nustatytą bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmą?
5. Jeigu bus pripažinta, kad nacionalinės teisėjų delegavimo nuostatos gali pažeisti pareigą numatyti teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, ar šią nuostatą tokiu atveju reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiama aukštesnės instancijos teismui, kurio sudėtyje buvo ir deleguotas teisėjas, duoti nurodymus nacionaliniam teismui ir kokiomis sąlygomis taip yra? Visų pirma, ar procedūrinių trūkumų turi nurodymai, kurie nesusiję su teisminio ginčo esme, bet reikalauja imtis tam tikrų procesinių veiksmų?

Europos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa

2018 m. vasario 27 d. Sprendimas, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 32–37 punktai)

2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* ([sujungtos bylos] C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 34, 35 ir 46–48 punktai)

2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W.Ż.* (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – skyrimas) (C-487/19, EU:C:2021:798, 94 punktas)

2017 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *CHEZ Elektro Bulgaria ir FrontEx International* ([sujungtos bylos] C-427/18 ir C-428/18, EU:C:2017:890)

2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* ([sujungtos bylos] C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 78–86 punktai)

2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“* ([sujungtos bylos] C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393)

2010 m. spalio 5 d. Sprendimas *Elchinov* (C-173/09, EU:C:2010:581)

Nacionaliniai teisės aktai

Konstitutsia na Republika Balgaria (Bulgarijos Respublikos Konstitucija) – konstatuojamosios dalys, 8, 117, 129, 130, 130a, 133 straipsniai

Zakon za sadebnata vlast (Teismų įstatymas, toliau – ZSV) – 2, 5, 16, 30, 36, 87, 107, 160, 165, 176, 178, 188, 189, 191a, 192 ir 193 straipsniai, 227 straipsnio 1 ir 2 dalys

Zakon za zashtita ot domashnoto nasilie (Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas)

Grazhdanski protsesualen kodeks (Civilinio proceso kodeksas, toliau – GPK) – 20, 21, 22, 78, 81, 248, 252, 258, 274, 278 straipsniai

Pravilnik za administratsiata v sadilishtata (Teismų administravimo statutas) – 80 straipsnis

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

Faktinės aplinkybės

- 1 Byla buvo iškelta 2020 m. vasario 28 d. Y. YA. prašymu priimti apsaugos nuo smurto orderį; jis teigia, kad jis ir jo nepilnametė dukra patyrė atsakovės K. P. smurtą. Byloje teismo posėdis buvo paskirtas 2020 m. liepos 3 d.

- 2 2020 m. gegužės 15 d. ieškovas prašė antrosios instancijos teismo (*Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas)) paspartinti bylos nagrinėjimą nustatant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui terminą procesiniams veiksams atlikti (vadinamasis „prašymas nustatyti terminą vėlavimo atveju“). 2020 m. liepos 2 d. *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas, toliau – SGS) nutartimi šis prašymas buvo atmestas.
- 3 Tos pačios dienos prašyme, kurį gavo ne SGS, kuriame tuo metu buvo bylos medžiaga, o pirmosios instancijos *Sofiyski rayonen sad* (Sofijos apylinkės teismas, toliau – SRS), ieškovas atsiėmė prašymą dėl apsaugos ir pareiškė, kad buvo pažeistos jo pagrindinės teisės.
- 4 Kitą dieną (2020 m. liepos 3 d.) bylos medžiaga fiziškai vis dar buvo ne SRS pastate, todėl paskirtas posėdis neįvyko. Tą pačią dieną atsakovė pateikė teismui prašymą, kuriame kaltino ieškovą netinkamu elgesiu ir prašė atlyginti jai bylinėjimosi išlaidas.
- 5 2020 m. liepos 14 d. SRS nutartimi bylos nagrinėjimas buvo nutrauktas (dėl to, kad 2020 m. liepos 2 d. apsaugos prašymas buvo atsiimtas). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas preziumavo, kad bylinėjimosi išlaidų atlyginti nereikia, nes jis neturėjo jokios informacijos apie atsakovės veiksmus. Tai, kad į 2020 m. liepos 3 d. atsakovės prašymą nebuvo atsižvelgta, nėra nei teismo, nei teismo administracijos pareigų neįvykdymas.
- 6 2020 m. rugpjūčio 7 d. atsakovė pateikė apeliacinį skundą, kuriame prašė atlyginti jai po bylos nagrinėjimo nutraukimo patirtas išlaidas. Nutartis nutraukti bylą nebuvo apskūsta ir 2020 m. rugpjūčio 7 d. ji įsiteisėjo.
- 7 Atsakovės skundas buvo perduotas apeliacinės instancijos teismui (SGS). Šį skundą nagrinėjusio teismo kolegiją sudarė du SGS paskirti teisėjai bei vienas teisėjas, kuris 2017 m. vasario 6 d. (*Apelativen sad Sofia* (Sofijos apeliacinis teismas, toliau – SAS) pirmininko nutarimu 12 mėnesių laikotarpiui) iš SRS buvo deleguotas į SGS, (tačiau kurio delegavimas iki tos dienos nebuvo sustabdytas), kaip delegavimo pagrindą nurodant: „laisvos teisėjų vietos, teisėjų delegavimas iš SGS į SAS ir *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, toliau – VKS), ilgalaikės teisėjų vaiko priežiūros atostogos“. 2021 m. sausio 28 d. SGS nutartimi 2020 m. rugpjūčio 7 d. atsakovės skundo nagrinėjimas buvo nutrauktas; SGS nutarė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi jurisdikciją ir nurodė pastarajam pačiam priimti sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų klausimo pagal GPK 248 straipsnį.
- 8 Ieškovas apskundė 2021 m. sausio 28 d. nutartį, bet SAS (kolegiją sudarė trys teisėjai, kurie byloje jau buvo priėmę sprendimą, o vienas teisėjas buvo deleguotas) jo skundą atmetė. SGS nurodymai prašymo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui priimti sprendimą dėl atsakovės su bylinėjimosi išlaidomis susijusio tapo galutiniai.

- 9 Pažymėtina, kad byloje nėra jokių duomenų, rodančių, kad į kontrolės funkciją atliekančių kolegijų sudėtį įėję teisėjai patyrė interesų konfliktą, dėl to nereikiama ir jokių abejonių. Vienintelis abejonių pagrindas yra objektyviai egzistuojančios delegavimo instituto taisyklės, dėl kurių galima suabejoti deleguoto teisėjo nešališkumu.

Bulgarijoje taikomos delegavimo sistemos faktai

- 10 Pagal Bulgarijos teisės aktus visada buvo leidžiama tam tikroje teisminėje institucijoje paskirtą teisėją jo kadencijos metu tam tikromis sąlygomis deleguoti į kitą tokios pat ar aukštesnės instancijos teismą. Ši teisė ilgus metus buvo laikoma išimtinė ir buvo susieta su tam tikromis sąlygomis. Laikui einant ir dėl trūkstamos galimybės (ir galbūt trūkstamo noro) iš už teismų personalą atsakingos institucijos pusės (*Vissh sadeben savet* (Aukščiausioji teisingumo taryba, toliau – VSS) organizuoti reguliarius teisėjų paaukštinimo pareigose konkursus atsiranda vis daugiau laisvų teisėjų vietų aukštesnės instancijos teismuose. Šių teismų darbo krūvis didėja, ir dėl to tenka ieškoti alternatyvių karjeros kelių.
- 11 Toks alternatyvus kelias yra teisėjų delegavimas, kuris plačiai paplito, nes nereikia centralizuoto konkurso procedūros, o pakanka tik teismo pirmininko sprendimo, kurio neprivaloma derinti su kitomis teisminėmis institucijomis. Pavyzdžiui, deleguoti teisėją iš SRS į SGS pakanka SAS pirmininko nutarimo (ZSV 87 straipsnis), o deleguoti teisėją iš SGS į SAS – taip pat SAS pirmininko nutarimo (ZSV 107 straipsnis).
- 12 Teisėjų delegavimą reglamentuojančios nuostatos per pastaruosius šešerius metus buvo daug kartų keistos. Reaguojant į Europos Komisijos kritiką, išsakytą taikant Sprendimu 2006/929 nustatytą bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmą, 2016 m. buvo pabandyta apriboti šią praktiką: vienu ZSV pakeitimu buvo nustatyta maksimali leidžiama vienerių metų delegavimo trukmė ir buvo uždrausta deleguoti tą patį teisėją į tą pačią teisminę instituciją antrą kartą (žr. ZSV 227 straipsnio 1 dalį). Tačiau šis pakeitimas iš esmės tapo beprasmis priėmus naują ZSV 227 straipsnio 2 dalį (įsigaliojo nuo 2017 m. lapkričio 14 d.), nes ši dalis leidžia deleguoti teisėją, jam sutikus, neribotam laikui, jeigu institucijoje, į kurią jis buvo deleguotas, yra laisva planinė teisėjo vieta. Sprendimą deleguoti teisėją neribotam laikui praktikoje priima pats teismo pirmininkas, kuris patvirtina delegavimą, jeigu deleguojamas teisėjas sutinka. Patirtis rodo, kad tam tikrais atvejais delegavimas trunka iki devynerių metų.
- 13 Be to, *Varhoven administrativen sad* (Vyriausiasis administracinis teismas, toliau – VAS) 2020 m. rugpjūčio 14 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. 2374/2020 atsisakė pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui klausimą, ar teisėjų delegavimas vienintelio teismo pirmininko sprendimu pažeidžia teismų nepriklausomumo garantiją.
- 14 Iki 2018 m. delegavimas būdavo sustabdomas vienintelio delegavimą patvirtinusio teismo pirmininko sprendimu. Tų pačių metų ZSV 30 straipsnio

5 dalies pakeitimu buvo priimtas naujas 18 punktas, kuriuo *Sadiyska kolegija na VSS* (VSS teisėjų kolegija) buvo suteikti įgaliojimai sustabdyti teisėjo delegavimą, „jeigu buvo pažeista šiame įstatyme numatyta procedūra arba jeigu teisminėje institucijoje, iš kurios teisėjas buvo deleguotas, reikalingi darbuotojai“.

- 15 Įstatyme neapibrėžta, ką reiškia „reikalingi darbuotojai“. Tačiau VAS yra išaiškinęs ZSV 30 straipsnio 5 dalies 18 punktą. 2020 m. birželio 25 d. sprendime Nr. 8223 administracinėje byloje Nr. 13214/2018 jis pripažino, kad vertinant, ar teisminei institucijai „reikalingi darbuotojai“, reikia atsižvelgti tik į teismo, iš kurio teisėjas buvo deleguotas, krūvį; turi matyti šio teismo gautų bylų skaičiaus pokytis. Be to, VAS preziumavo, kad deleguoto teisėjo išklausymas VSS teisėjų kolegijoje nėra privaloma jo delegavimo sustabdymo sąlyga, nes sustabdyti delegavimą reikalauja teismo, iš kurio teisėjas buvo deleguotas, pirmininkas.
- 16 Dėl VSS teisėjų kolegijos praktikos naudojantis įgaliojimais sustabdyti delegavimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išsamiai išnagrinėjo 2020 m. birželio 23 d. VSS teisėjų kolegijos posėdžio protokolą, iš kurio matyti, kad konkrečiu atveju, siekiant sustabdyti kito teisėjo delegavimą, buvo pakeista įprasta tam tikrų teisėjų skyrimo procedūra. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, protokole pateikti prieštaringi motyvai kelia nuogastavimų, kad už teismų personalą atsakinga institucija sprendimus priima neskaidriai ir stengiasi įsiteikti tam tikriems teisėjams kitų teisėjų sąskaita. Šią išvadą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas grindžia ir 2021 m. spalio 19 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimu byloje *Miroslava Todorova prieš Bulgariją*, iš kurio (nors ir dėl kitų klausimų) matyti VSS teisėjų kolegijos nenoras atskleisti nevienodo požiūrio į asmenis motyvus.
- 17 Deleguoto teisėjo situacija pagal šiuo metu galiojančius Bulgarijos teisės aktus galima apibendrinti taip: įprastu delegavimo atveju darbo vieta pagal ZSV 227 straipsnio 1 dalį keičiama vieną kartą ir ne ilgesniam nei vienerių metų laikotarpiui. Laikotarpis yra gana trumpas ir teisėjas suvokia, kad grįš į savo ankstesnes pareigas, todėl atrodo, jog delegavimas dera su Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (žr. šios santraukos 31 punktą) nustatytais sąlygomis.
- 18 Kitaip yra delegavimo pagal 2017 m. priimtą ZSV 227 straipsnio 2 dalį atveju. Pagal šią nuostatą neterminuotas delegavimas yra įmanomas tik tuo atveju, kai teisme, į kurį teisėjas deleguojamas, yra laisva vieta (toks teisėjas turi sutikti būti neterminuotai deleguojamas). Dažnai tokie delegavimai trunka po kelis metus, tam tikrais atvejais – netgi iki 10 metų. Per šį laikotarpį teisėjas užmezga socialinius ir buitinius ryšius su naująja darbo vieta ir atitinkamai pakeičia savo funkcijas pagal savo naująsias pareigas. Nepaisant šių pokyčių, nėra jokių garantijų, kad delegavimas nebus bet kada sustabdytas – jį sustabdyti gali ir delegavimą patvirtinusio teismo pirmininkas. Šiam sprendimui taikoma teisminė kontrolė, tačiau vykstant teismo procesui sprendimas yra vykdomas ir teisėjas bylos baigties privalo sulaukti toje pozicijoje ir toje institucijoje, iš kurios jis buvo deleguotas (ZSV 36 straipsnis). Tai teisėjo darbą daro priklausomą nuo

VSS teisėjų kolegijos ir jį delegavusio teismo pirmininko sprendimų – konkrečių sprendimų atveju dėl to gali atsirasti spaudimas. Delegavimo institutas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, gali būti naudojamas kaip priemonė daryti spaudimą tam tikriems teisėjams – dėl to gali atsirasti savivalė teismų *sistemoje*.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 19 Ieškovas teigia, kad neprivalo atsakovei atlyginti jokių bylinėjimosi išlaidų, nes turėjo pagrindą pradėti procesą, bet atsisakė jį tęsti tik todėl, kad teismai pažeidė jo procesines teises. Atsakovė turi teisę samdytis brangius advokatus, bet jos išlaidų jiems ieškovas padengti neprivalo. Be to, ieškovas įvairių instancijų teismuose teigia, kad pažeista jo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą ir kad SRS nuomonė, jog nėra pagrindo atlyginti atsakovės bylinėjimosi išlaidas, neprivalo būti peržiūrėta.
- 20 Atsakovė tvirtina prašymą atlyginti bylinėjimosi išlaidas pateikusi per nustatytą terminą ir reikalauja atlyginti patirtas išlaidas advokatui (kurių dydis siekia 425 Levų [BGN]).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

Bylos dalykas ir šio dalyko ryšys su Sąjungos teise

- 21 Kaip paaiškinta pirmiau, tuo metu, kai buvo teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, byloje tebebuvo nagrinėjamas tik bylinėjimosi išlaidų klausimas.
- 22 Pirmiausia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, turint galvoje ieškovo išreikštas abejones, jog jis tapo šališkų teisėjų auka, neatsakius į šį prieštaravimą galėtų būti pažeistas [Europos] žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnis; tai gali turėti finansinių pasekmių valstybei. Teismo nuomone, siekiant išsklaidyti bet kokias abejones dėl bylą nagrinėjančių teisėjų nešališkumo, reikia pasinaudoti visomis leidžiamomis teisių gynimo priemonėmis, įskaitant numatytąsias Sąjungos teisėje.
- 23 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagrįsdamas bylos dalyko ir Sąjungos teisės ryšį, su ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa susijusią Teisingumo Teismo jurisprudenciją aiškina taip:
- 24 Teisingumo Teismo nuomone, bet kuris teismas, kuris prireikus galėtų taikyti Sąjungos teisę, gali apginti savo nepriklausomumą nuo jam grėsmę keliančių išorės veiksmų, net jeigu pagrindinės bylos dalykas ir tiesiogiai nepatenka į Europos Sąjungos jurisdikcijos sritį (2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 32–37 punktai). Kitaip tariant, pati ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos nuostata reiškia, kad

nacionalinio teismo, kuris abstrakčiai yra įgaliotas spręsti bylas, kuriose yra įmanoma pagal SESV 267 straipsnį pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nepriklausomumas yra Sąjungos teisės, o ne vien tik nacionalinės konstitucinės teisės klausimas (2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny*, sujungtos bylos C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 34 ir 35 punktai).

- 25 Nacionaliniai teismai, gindami savo nepriklausomumą, žinoma, negali teikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą, jeigu jie tik abstrakčiai mano, kad jų nepriklausomumui gali kilti grėsmė; tą daryti jie gali tik tuo atveju, kai yra faktinė aplinkybė, dėl kurios sprendimą priimti turintis teismas atsiduria situacijoje, kurioje dėl jo nepriklausomumo galėtų kilti abejonių (2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny*, sujungtos bylos C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 46–48 punktai).
- 26 Nagrinėjamu atveju aukštesnės instancijos teismai pagal GPK 278 straipsnio 3 dalį davė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nurodymus priimti sprendimą dėl bylinėjimosi išlaidų nutrauktoje byloje. Nors ši byla buvo nutraukta, o nutartis joje įsiteisėjo, viena iš šalių teigia, kad nukentėjo dėl nacionalinio teismo, kuris atsisakė jai priteisti bylinėjimosi išlaidas, nepriklausomumo pažeidimo. Ieškovas šioje byloje teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jau priėmė sprendimą dėl ieškovo atžvilgiu pareikšto reikalavimo ir pripažino, jog šis reikalavimas yra nepagrįstas, taigi, byla yra baigta.
- 27 Tuo pat metu bylinėjimosi išlaidų klausimą šios bylos atsakovė apskundė dviejuose Bulgarijos teisės sistemos bendrosios kompetencijos teismuose, [į kurių kolegijų sudėtį] įėjo ir deleguoti teisėjai. Šie teismai pripažino, kad byla, kiek ji susijusi su bylinėjimosi išlaidomis, dar nėra baigta, ir grąžino bylą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui; jų nuomonė, kad byla dar tebėra nagrinėjama, šiam teismui yra privaloma. Tai yra nacionalinės proceso teisės klausimas, bet jis susijęs su teismų nepriklausomumu ir galimybe duoti nacionaliniam teismui nurodymus, todėl tai yra ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo atvejis (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 94 punktas).
- 28 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, reikia įvertinti, koku mastu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikytinas susaistytu aukštesnių instancijų duotų nurodymų (tai yra numatyta nacionalinėje teisėje, t. y. GPK 278 straipsnio 3 dalyje), net jeigu teismo kolegijos sudėtyje buvo deleguotų teisėjų. Tai yra teismo nepriklausomumo klausimas (nuo kurio tiesiogiai priklauso nagrinėjamos bylos eiga), todėl yra pagrindo manyti, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa yra taikytina.
- 29 Galiausiai išsamumo dėlei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad, vertindamas reikalavimo priteisti bylinėjimosi išlaidas dydžio

klausimą atsižvelgiant į ieškovo nuomonę, jog atsakovė samdė brangius advokatus, jis taip pat turi įvertinti, ar ir koku mastu reikia patenkinti atsakovės prašymą, kiek jis susijęs su bylinėjimosi išlaidų dydžiu. Tam nacionalinėje teisėje yra pripažinta, kad yra privalomas *Vissh advokatski savet* (Aukščiausioji advokatų taryba) tarifas, dėl kurio Teisingumo Teismas jau priėmė sprendimą (2017 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *CHEZ Elektro Bulgaria ir FrontEx International*, [sujungtos bylos] C-427/16 ir C-428/16, EU:C:2017:890).

Prejudiciniai klausimai

- 30 Neseniai Teisingumo Teismas turėjo progą priimti sprendimą dėl to, ar nacionalinės teisės sistemoje numatyta galimybė deleguoti teisėjus yra suderinama su teismų nepriklausomumo užtikrinimo standartais (2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim*, [sujungtos bylos] C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931). Buvo nagrinėjamas Lenkijos Respublikos įstatymas, pagal kurį vykdomosios valdžios institucija (teisingumo ministras), kuris kartu atlieka ir generalinio prokuroro funkcijas, gali paskirtus teisėjus deleguoti iš vieno teismo į kitą.
- 31 Pagal 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931) 78–86 punktus nacionalinis teismas, vertindamas teisėjų delegavimo leistinumą atsižvelgiant į teismų nepriklausomumo užtikrinimą, turi remtis tuo, ar delegavimą vykdo valstybės institucija, kuri neturi įtakos teismo procesui, ar delegavimas vyksta su teisėjo sutikimu ar be jo, ar deleguojamų teisėjų atranka vyksta ir jų delegavimas sustabdomas pagal iš anksto žinomus kriterijus, pateikiant motyvus, ir ar sprendimus deleguoti ir sustabdyti delegavimą galima apskusti nepriklausomam ir nešališkam teismui.
- 32 Šioje vietoje reikėtų pažymėti kelis padėties Bulgarijoje skirtumus, palyginti su padėtimi Lenkijoje, kur teisėjus deleguoja teisingumo ministras. Pirma, Bulgarijoje teisėjai deleguojami teisminių institucijų sprendimu. Antra, ilgesniam kaip trijų mėnesių laikotarpiui teisėjas gali būti deleguojamas tik jam pačiam sutikus. Trečia, nors delegavimo pradžios kriterijai nenurodyti, delegavimo sustabdymo, kurį atlieka VSS teisėjų kolegija, kriterijai yra nustatyti ir jie, atrodo, yra objektyvūs (žr. šios santraukos 14 punktą).
- 33 Todėl pirmiausia reikia atsakyti į klausimą, ar 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendime *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* (sujungtos bylos C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931) nustatyti kriterijai turi būti taikomi ne tik tuomet, kai deleguoti teisėją nutaria vykdomosios valdžios institucija, bet ir tuomet, kai teisėją deleguoja teismus administruojanti institucija, kuri yra nepriklausoma nuo vykdomosios valdžios ir vyriausybės (pirmasis prejudicinis klausimas).
- 34 Antra, reikia išsiaiškinti, ar vien tik tai, kad neapibrėžtos deleguotinių teisėjų atrankos sąlygos, kurias teismas gali peržiūrėti, yra pakankamas pagrindas preziumuoti, kad kyla grėsmė teisėjų nepriklausomumui ir pažeidžiama

ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa. Reikia atsižvelgti į tai, kad ZSV 227 straipsnio 7 dalyje numatytos abstrakčios deleguotųjų teisėjų atrankos sąlygos, kurių teismas vis dėlto negali peržiūrėti (antrasis prejudicinis klausimas).

- 35 Trečia, reikia atsakyti į klausimą, ar nustatytos delegavimo sustabdymo sąlygos, kurios atrodo objektyvios, (žr. šios santraukos 32 punktą) netampa beprasmės dėl to, kokių būdu VSS taiko teisę, nes netgi kai kurie jos nariai mano, kad šis taikymas yra nevienodas (žr. šios santraukos 16 punktą). Bendriau vertinant, kyla klausimas, ar savavališkas teisės taikymas, atliekamas kompetentingų nacionalinių administracinių ir teisminių institucijų, nepaisant įstatyme nustatytų objektyvių delegavimo sąlygų gali pažeisti nepriklausomumo standartus pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (trečiasis prejudicinis klausimas).
- 36 Ketvirta, pažymėtina, kad pagal bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmą parengtose ataskaitose buvo konstatuota sisteminė teisėjų delegavimo kontrolės problema; 2018 m. lapkričio 13 d. ataskaitoje (COM(2018) 850 *final*) buvo išreikšti nuogastavimai, kad nekontroliuojamas delegavimas gali tapti įstatyme nenumatytu alternatyviu karjeros keliu, o tai kelia nuogastavimų dėl „galimos rizikos nepriklausomumui“ (dėl sprendimo sukurti bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmą saistomojo poveikio žr. 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, rezoliucinės dalies 2 punktą). Todėl reikia atsižvelgti į specifinį Bulgarijos ir Rumunijos kontekstą, nes tai šalys, kurioms taikomas bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmas, ir atsakyti į klausimą, ar, kalbant apie taikant bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmą konstatuotas delegavimo sistemos silpnybes, kurios nebuvo pašalintos (arba pašalintos, o paskui įstatymu vėl įvestos), su delegavimu susijusių garantijų panaikinimas gali būti laikomas ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatyto nepriklausomumo reikalavimo pažeidimu.
- 37 Penkta, jeigu į pirmiau minėtus klausimus būtų atsakyta taip, kad deleguotųjų teisėjų nepriklausomumo reikalavimas buvo pažeistas, reikia atsakyti į klausimą, kokios yra konstatuoto trūkstamo nepriklausomumo pasekmės (penktasis prejudicinis klausimas).
- 38 Reikia atsižvelgti į tai, kad 2010 m. spalio 5 d. Sprendime *Elchinov* (C-173/09, EU:C:2010:581) yra pripažinta, jog pagal nacionalinę teisę privalomi aukštesnės instancijos teismo nurodymai tampa nebeprivalomi, jeigu jie neatitinka Sąjungos teisės. Nagrinėjamu atveju prašoma išaiškinti, [kokiomis aplinkybėmis] šis privalomumas išnyktų, jeigu tiesiogiai Sąjungos teisės nurodymai nepažeidžia, bet juos davė institucija, kuri galbūt neatitinka Sąjungos teisės standartų. Nagrinėjamu atveju reikia atsižvelgti ir į tai, kad [aukštesnės instancijos nacionalinio teismo] nurodymai susiję ne su sprendimu byloje iš esmės, o su procesiniu aspektu (žr. šios santraukos 27 punktą).